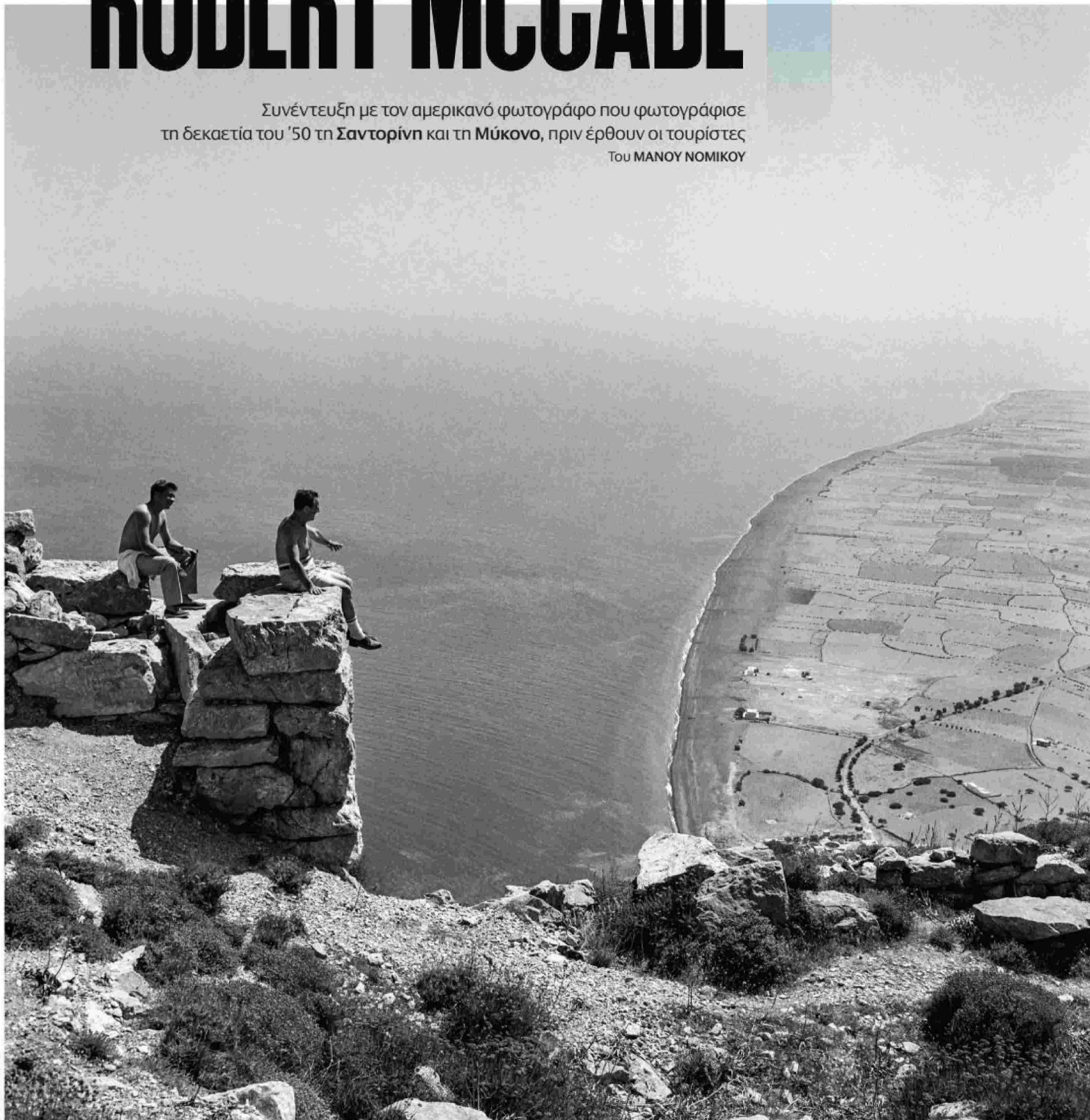

Ο μεγάλος φιλέλληνας
αμερικανός φωτογράφος

ROBERT MCCABE

Συνέντευξη με τον αμερικανό φωτογράφο που φωτογράφισε
τη δεκαετία του '50 τη Σαντορίνη και τη Μύκονο, πριν έρθουν οι τουρίστες
Του ΜΑΝΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ

Αρχαία Θήρα.
Ο Robert Dillon-Corneck
και ο Dr. Allen Tanney στην
πλατεία Γυμνασθίων
με θέα την Περίσσα.

© ROBERT MCCABE

Αριστερά: Το πρώτο λεωφορείο του νησιού επιβιβάζει επιβάτες στην Περίσσα, για τα Φηρά. Διαδέχτηκε ένα φορτηγό εξοπλισμένο με πάγκους και ένα πρόχειρο κουβούκλιο.

Κάτω: Ψαράδες –πιθανόν από τη Χαλκίδα– ξεφορτώνουν τα δίχτυα τους στην Ακτή Καμπάνη, στη Μύκονο, για να στεγνώσουν και να μανταριστούν. Το μακρόστενο κτίριο δεξιά του λόφου είναι το Ξενοδοχείο Λητώ, αριστερά είναι το Αρχαιολογικό Μουσείο, που πρωτοχτίστηκε το 1902.

© ROBERT MCCABE

«ΠΡΟΤΙΜΩ ΤΗΝ ΗΣΥΧΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΓΑΛΗΝΗ ΕΝΟΣ ΜΕΡΟΥΣ, με λίγους ή καθόλου τουρίστες. Κάτι που ήταν πιο δύσκολο τα τελευταία χρόνια αλλά ακόμα ψάχνω για μέρη που ακόμα δεν έχουν κυριευθεί από τον τουρισμό» μας λέει ο Robert McCabe, ο μεγάλος φιλέλληνας αμερικανός φωτογράφος που για περισσότερα από 65 χρόνια αποτυπώνει φωτογραφικά την Ελλάδα όπως κανείς άλλος.

Το τελευταίο του βιβλίο «Σαντορίνη: Εικόνες μιας άλλης εποχής» (εκδ. Πατάκη, 2020), όπως χαρακτηριστικά λέει και ο τίτλος του, είναι ένα πορτρέτο μιας μακρινής εποχής που χάθηκε, με ασπρόμαυρες φωτογραφίες της Σαντορίνης από τις δεκαετίες του '50 και '60, πολύ πριν το κοσμοπολίτικο νησί των Κυκλάδων μετατραπεί σε πόλο έλξης για εκατομμύρια τουρίστες. Το 1954, ο Robert McCabe και ο αδελφός του, Charles, ήταν οι πρώτοι ξένοι επισκέπτες στο νησί. Πριν ένα χρόνο εκδόθηκε και το βιβλίο «Μύκονος: 1955-1957» (εκδ. Πατάκη, 2018). Μυκίνες, Στροφάδες, Πάτμος και άλλα ξεχωριστά μέρη της Ελλάδας έχουν φωτογραφηθεί από τον Robert McCabe, με τις φωτογραφίες να έχουν εκδοθεί σε υπέροχα φωτογραφικά λευκώματα και να έχουν εκτεθεί σε σημαντικούς χώρους τέχνης και μουσεία. «Όταν πίεζα την Άννα Πατάκη να κυκλοφορήσει το δεύτερο βιβλίο μου πριν τους Ολυμπιακούς Αγώνες, μου είχε πει "οι άνθρωποι που έρχονται για τους Ολυμπιακούς Αγώνες δεν αγοράζουν βιβλία. Οι φωτογραφίες σου γίνονται ακόμα πιο ενδιαφέρουσες χρόνο με τον χρόνο". Έτσι, δεν είχα ιδιαίτερη βιασύνη να κυκλοφορήσουν. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, εξάλλου, κυκλοφόρησα βιβλία για τα ξύλινα πλοία της Ελλάδας, για το Rambler του Central Park, για την Ανταρκτική και την Αβάνα, για τις Μυκίνες και την Πάτμο». Από το 1954 και 1955 μέχρι το 2018 και το 2020 σίγουρα έχει περάσει πολύς καιρός.

© ROBERT MCCABE

Τουρίστες, από το λιμάνι στη σκάλα για τα Φηρά. Οι μουλαράδες είχαν τη δική τους γλώσσα για να επικοινωνούν με τα ζώα. Μια φράση που έλεγαν, άγνωστης ετυμολογίας και έννοιας, ήταν «ντελάξ μουρί». Σε όλη την Ελλάδα ήταν γνωστές οι δυσκολίες της ζωής ενός γαίδαρου, με τους μουλαράδες να απειλούν να στείλουν στη Σαντορίνη τους πιο απειθαρχούς.

Το «Αιγαίον» δεμένο στον Παλό, στη Σαντορίνη. Αριστερά, ο καπετάνιος Γιάννης «Τρίκουλης» Καφιέρης και δεξιά ο Μανώλης «Καστόρης», μουλαράς από το Κοντοχώρι.

Από πολύ μικρή ηλικία, πέντε ετών πρέπει να ήταν, ο πατέρας του, εκδότης στη *New York Daily Mirror*, θα του χάριζε την πρώτη του φωτογραφική κάμερα, μία Kodak Baby Brownie. Από τη στιγμή εκείνη ο Robert McCabe δεν σταμάτησε να φωτογραφίζει.

Τον φετινό Φεβρουάριο, ο 86χρονος φωτογράφος από το Σικάγο, παιδί της Νέας Υόρκης, πάντοτε αεικίνητος και στο κυνήγι ενός νέου project και βιβλίου, έλαβε τιμητική πολιτογράφηση ως έλληνας πολίτης, ως αναγνώριση των εξαιρετικών υπηρεσιών του προς την Ελλάδα και τις ελληνοαμερικανικές σχέσεις. Η εισήγηση έγινε από τον γενικό πρόξενο της Ελλάδας στη Βοστώνη, Στράτο Ευθυμίου, ενώ ακολούθησε η έκδοση του αντίστοιχου Προεδρικού Διατάγματος και μία συγκινητική ορκωμοσία.

«Είμαι πραγματικά ενθουσιασμένος, είναι για μένα μεγάλη τιμή και υπερηφάνεια. Δεν μπορώ να σκεφτώ κάτι άλλο που θα μπορούσε να μου προσφέρει μεγαλύτερη ευχαρίστηση. Είμαι πραγματικά ευγνώμων στους φίλους μου στη Βοστώνη και στην Αθήνα για αυτή τη θαυμάσια έκκληση». Παντρεμένος με Ελληνίδα, την Κωνσταντίνα, και με ένα πραγματικά ανεκτίμητο έργο, νιώθει Έλληνας και ο ίδιος.

«Θυμάμαι πολύ καλά κάποιες στιγμές. Η θάλασσα και τα νησιά μου έκαναν μεγάλη εντύπωση – αμέσως

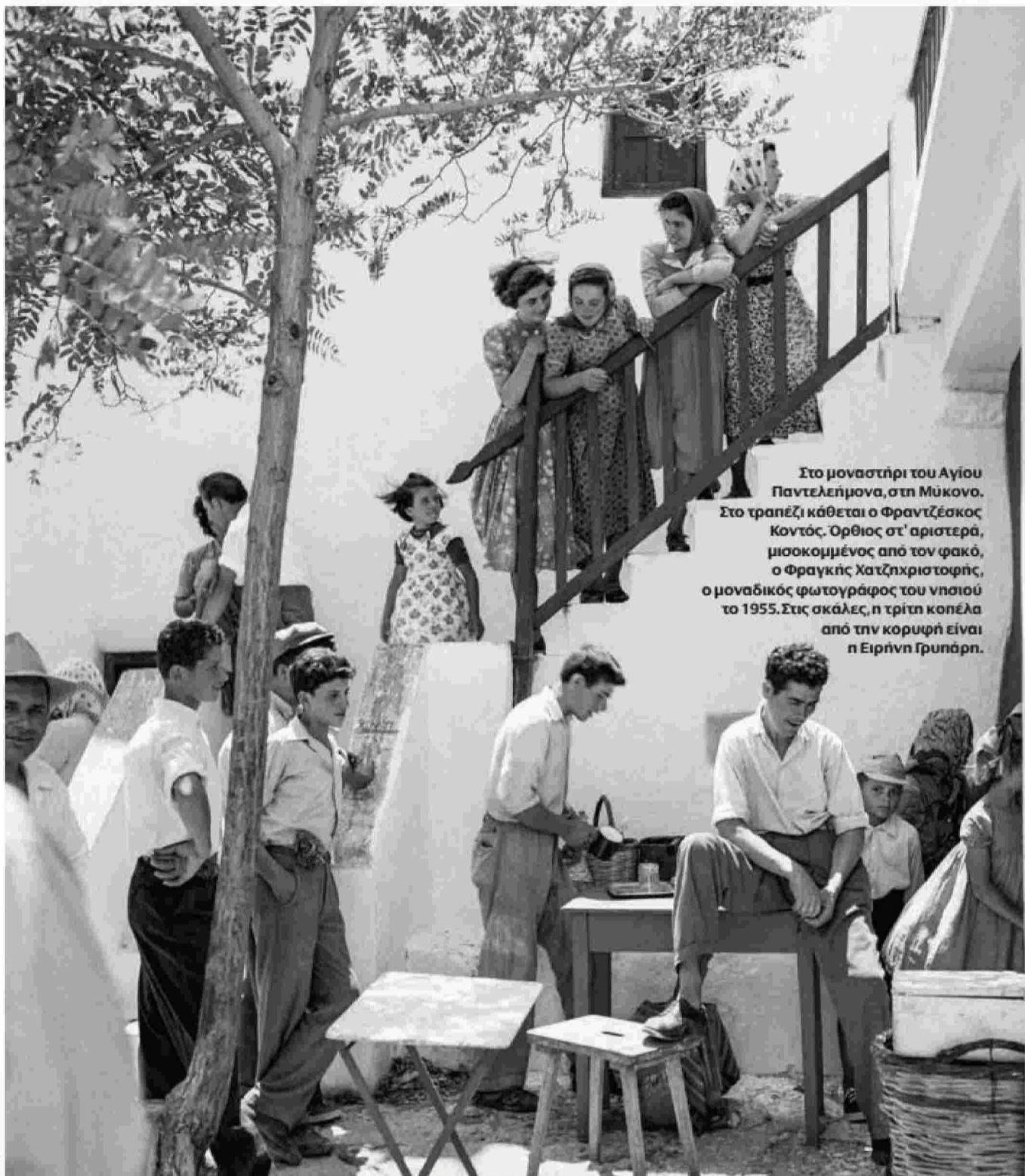
ερωτευθήκαμε τα νησιά. Δεν υπήρχαν τουρίστες τότε. Κάθε νησί είχε τη δική του ξεχωριστή κουλούρα, πολλές φορές μέσα από το πέρασμα εκατοντάδων γενεών. Η θάλασσα ήταν γαλάζια, ο ουρανός καθαρός – πολύ διαφορετικά από τα προάστια της Νέας Υόρκης, όπου ζούσα. Θυμάμαι επίσης την Αθήνα με πολλή κίνηση στον δρόμο, αλλά χωρίς φανάρια. Υπήρχε κάποιος περιστασιακός τροχονόμος, για παράδειγμα στη γωνία του ξενοδοχείου Μεγάλη Βρετανία. Αλλά δεν υπήρχαν φανάρια και έτσι οι πεζοί έπρεπε να δημιουργήσουν μία ανθρώπινη μάζα αρκετά μεγάλη, για να «φοβίζουν» ακόμα και τον πιο επιθετικό οδηγό λεωφορείου ή φορτηγού. Δεν υπήρχαν πολλά αυτοκίνητα αλλά πολλά λεωφορεία και φορτηγά, ενώ το ηλεκτρικό τραμ ήταν ακόμα σε λειτουργία».

Το καλοκαίρι του 1954, σε ηλικία 21 ετών, ήρθε στην Ελλάδα μαζί με τον μεγαλύτερο αδερφό του, τον οποίο είχε προσκαλέσει για δύο εβδομάδες ο συμφοιτητής του Πέτρος Νομικός. Ένα χρόνο αργότερα, το 1955, θα επέστρεφε ξανά. «Ήθελα να δω περισσότερα νησιά και να δω ξανά τους φίλους μου από το προηγούμενο καλοκαίρι. Και βέβαια να βγάλω περισσότερες φωτογραφίες. Ήθελα τόσο πολύ να έρθω που έπεισα έναν πλοιοκτήτη να μου δώσει δωρεάν είσοδο σε ένα φορτηγό πλοίο *Liberty*. Με τη σκουριά μπόλικη, μπήκα στο πλοίο σαν μέλος του πληρώματος».

Ο ROBERT MCCABE ΘΥΜΑΤΑΙ, μαζί με την ανάγκη του να επιστρέψει στη χώρα μας, τα πρώτα του ταξίδια στα αγαπημένα του νησιά των Κυκλάδων, όταν δεν υπήρχαν ακόμα τουρίστες. «Επισκέφτηκα τη Σαντορίνη, με τον αδελφό μου, την πρώτη χρονιά που ήρθα στην Ελλάδα, το 1954. Τη Μύκονο την επισκέφτηκα για πρώτη φορά την επόμενη χρονιά. Φυσικά είχα ακούσει πόσο όμορφη ήταν κατά τη διάρκεια του πρώτου ταξιδιού, ένα χρόνο πριν. Ανυπομονούσα να την επισκεφθώ, είχα την αίσθηση μάλιστα πως ίσως είχα αργήσει λίγο για τη Μύκονο γιατί υπήρχαν ήδη 15 επισκέπτες στο νησί! Δεν μπορούσα να φανταστώ τι θα συνέβαινε τα επόμενα χρόνια, ότι σύντομα θα έρχονταν εκατομμύρια επισκεπτών σε αυτό το υπέροχο μικρό νησιωτικό χωριό. Αλλά με τη Σαντορίνη ήταν διαφορετικά, ήμασταν οι μόνοι ξένοι τουρίστες εκεί το 1954 και κατάφερα να φωτογραφίσω το νησί χωρίς καθόλου ξένους επισκέπτες και πριν τον ολέθριο σεισμό του 1956, όταν καταστράφηκε το 80% των σπιτιών».

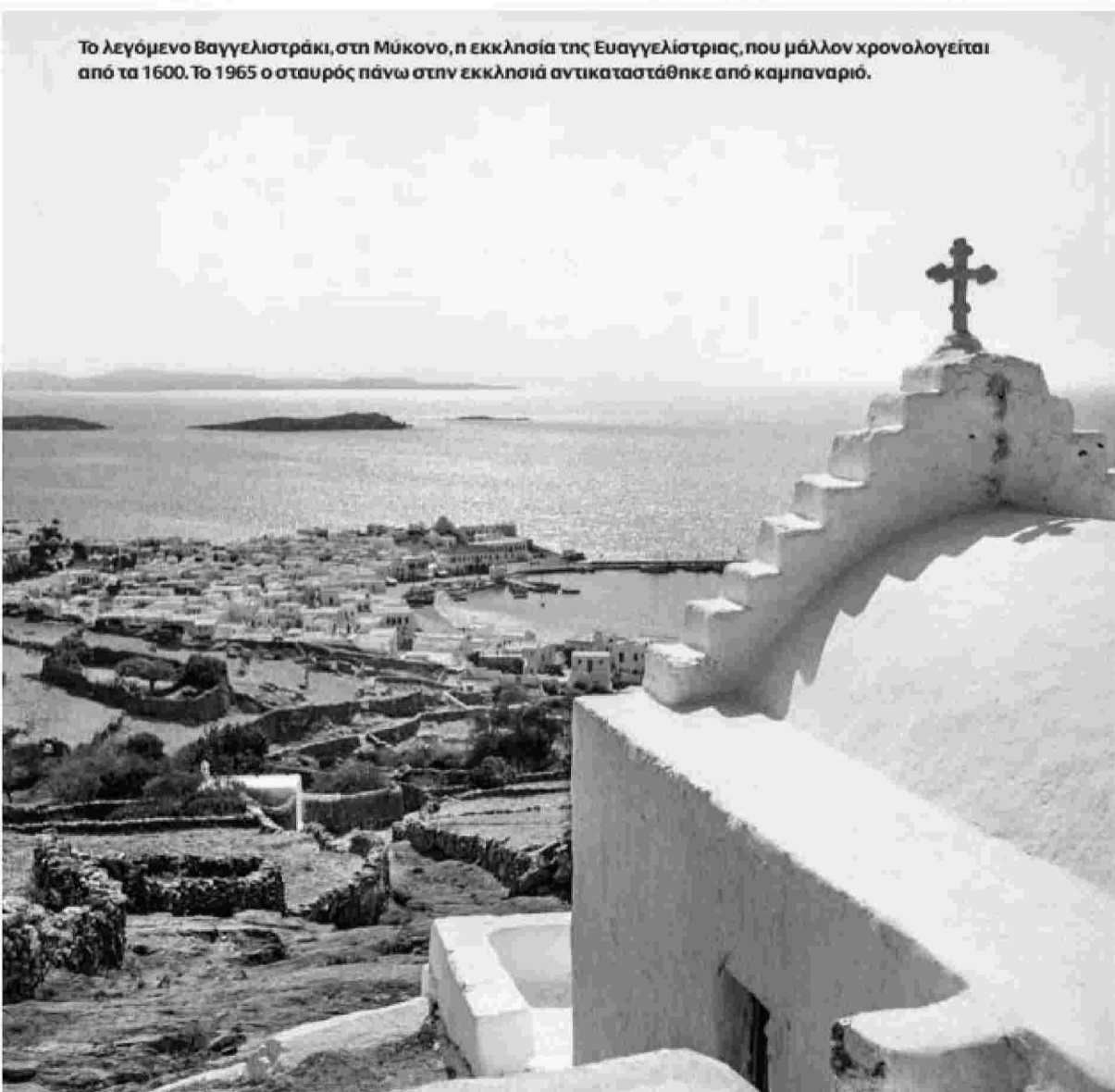
Θυμάται και μια ιστορία που περιελάμβανε τον τότε αντιπρόεδρο των ΗΠΑ, Λίντον Τζόνσον, και έναν γαίδαρο. Ήταν το 1962, ένα χρόνο πριν τη δολοφονία του Τζον Κένεντι του οποίου πήρε τη θέση ο Τζόνσον, όταν ο αντιπρόεδρος των ΗΠΑ επισκέφθηκε την Αμερικανική Γεωργική Σχολή στη Θεσσαλονίκη συνοδευόμενος από τον αντι-

Στο μοναστήρι του Αγίου Παντελεήμονα, στη Μύκονο. Στο τραπέζι κάθεται ο Φραντςέσκος Κοντός. Όρθιος στ' αριστερά, μισοκομμένος από τον φακό, ο Φραγκής Χατζηχριστοφής, ο μοναδικός φωτογράφος του νησιού το 1955. Στις σκάλες, η τρίτη κοπέλα από την κορυφή είναι η Ειρήνη Γρουπάρη.

Το λεγόμενο Βαγγελιστράκι, στη Μύκονο, η εκκλησία της Ευαγγελίστριας, που μάλλον χρονολογείται από τα 1600. Το 1965 ο σταυρός πάνω στην εκκλησιά αντικαταστάθηκε από καμπαναριό.

© ROBERT MCCABE

ΑΝΥΠΟΜΟΝΟΥΣΑ ΝΑ ΕΠΙΣΚΕΦΘΩ ΤΗ ΜΥΚΟΝΟ, ΕΙΧΑ ΤΗΝ ΑΙΣΘΗΣΗ ΜΑΛΙΣΤΑ ΠΩΣ ΙΣΩΣ ΕΙΧΑ ΑΡΓΗΣΕΙ ΓΙΑΤΙ ΥΠΗΡΧΑΝ ΗΔΗ 15 ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ ΣΤΟ ΝΗΣΙ! ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΣΑ ΝΑ ΦΑΝΤΑΣΤΩ ΤΙ ΘΑ ΣΥΝΕΒΑΙΝΕ ΤΑ ΕΠΟΜΕΝΑ ΧΡΟΝΙΑ...

πρόεδρο της ελληνικής κυβέρνησης, Παναγιώτη Κανελλόπουλο. «Όταν ήταν αντιπρόεδρος των ΗΠΑ, ο Λίντον Τζόνσον είχε έρθει στην Αμερικανική Γεωργική Σχολή στη Θεσσαλονίκη. Καθώς ο ίδιος ήταν και ιδιοκτήτης ράντσου, η σχολή αποφάσισε πως ένας γάιδαρος θα ήταν το κατάλληλο δώρο. Από ό,τι άκουσα, ο Τζόνσον πραγματικά ενθουσιάστηκε με την ιδέα να πάρει τον γάιδαρο στο ράντσο του αλλά οι μουσικές υπηρεσίες που ήταν μαζί του δεν μπορούσαν να βρουν τρόπο να φέρουν τον γάιδαρο στο Τέξας. Έτσι, ο γάιδαρος έμεινε για μια ζωή στη Γεωργική Σχολή και κανείς δεν τόλμισε να κάνει κάποια δουλειά ξανά». Ο Robert McCabe το 1963 απθανάτισε φωτογραφικά τον γάιδαρο.

«Έχω πολλές αδημοσίευτες φωτογραφίες από την Ελλάδα. Το μεγαλύτερο γκρουπ φωτογραφιών είναι από την Πάτμο και το δεύτερο μεγαλύτερο από την Κάσο. Σχεδιάζουμε να βγάλουμε βιβλία για κάθε ένα από αυτά τα νησιά. Έχω επίσης πολλές αδημοσίευτες φωτογραφίες που θα μπορούσαν να περιγραφούν σαν πορτρέτα και προσπαθώ να καταλάβω τι θα μπορούσα να κάνω με αυτές. Είναι πορτρέτα, έγχρωμα και ασπρόμαυρα, από ενήλικες και παιδιά». Ο Robert McCabe κλείνει τη συνέντευξη με υποσχέσεις για νέα βιβλία και σχέδια. Η Ελλάδα, όλα αυτά τα χρόνια, έχει δίπλα της έναν καλό φίλο και πλέον συμπατριώτη μας. **A**

